

MYSTICKÝ TCHOŘ STEPŇÍ

Hned na začátku našeho příspěvku se musíme přiznat, že tchoř stepní je tvor, kterému jsme zatím nepřišli na kloub. Je to pro nás mystické zvíře unikající pastím i fotopastím. Občas se někde vynoří jeho mrtvolka na silnici, aby nás opět provokovala k další činnosti – hlásající „jsem tady, ještě jsem nevyhynul“, tedy pokud onen jedinec nebyl právě tím posledním. Jak to tedy je s tímto druhem v České republice?

Příbuzenstvo tchoře stepního

Tchoř stepní (*Mustela eversmannii*), neboli tchoř světlý, tchoř plavý či Eversmannův, dříve lidově také tchoř polní nebo „mlynář“ je šelma z čeledi lasicovitých. Původně byl řazen jako jeden druh s tchořem tmavým (*Mustela putorius*) a dokonce i k severoamerickému tchoři černonohému (*Mustela nigripes*). V současnosti je považován za samostatný druh, blíže příbuzný tchoři tmavému a norku evropskému (*Mustela lutreola*). Genetická data naznačují, že k oddělení těchto tří druhů došlo v nedávné minulosti nebo že speciace těchto druhů dosud probíhá.

Tchoř jako tchoř – a jak je tedy poznáme?

Velikostní parametry tchoře stepního se pohybují od 0,7–2 kg, délka těla 29–56 cm, délka ocasu 7–18 cm. Většinu těla kryje srst světlé žluté, žlutohnědé nebo šedé barvy, nohy, hrud' a konec ocasu jsou tmavé.

Geografická i individuální variabilita ve velikosti a zbarvení těla tchoře stepního je mnohem větší než u tchoře tmavého.

Při určování druhu je také nezbytné zohlednit možnou existenci hybridů mezi oběma druhy a výskyt zdvočelých fretek (*Mustela putorius furo*) ve volné přírodě.

Určení je tedy velmi problematické, a je proto také jedním z důvodů našich tristních znalostí o tomto druhu.

Tchoř stepní je velikostí porovnatelný s tchořem tmavým i fretkou, podle velikosti tedy tchoře od sebe určitě neodlišíte. Tchoř stepní se od tmavého (jak již i název napovídá) liší světlejším zbarvením. Obličejová kresba je méně výrazná než u tchoře tmavého, u starších jedinců může zcela zmizet a být nahrazena bílostříbrnou srstí. Bohužel, určitě můžete narazit i na jedince ani světlé, ani tmavé a maska také nepomůže. Nejspolehlivějším znakem odlišení těchto dvou dru-

hů je barva ocasu: u tchoře stepního je poměrně dobře výrazný rozdíl v barvě kořene a distální (vrcholové) části ocasu (prutu): část u kořene je světlá a poměrně jasně v určitém bodě přechází v tmavou barvu.

Kde se s tchořem můžete setkat

Zcela jistě je tchoř stepní jedním z našich nejvzácnějších savců. Druh u nás údajně hojný v první polovině dvacátého století je v současnosti považován za kriticky ohrožený.

Areál tchoře stepního se rozkládá od střední Evropy přes východní Evropu, Rusko, střední Asii až do Mongolska a severozápadní Čínu. Česká republika je na západní hranici rozšíření tohoto druhu. Jeho vazba na stepní prostředí zapříčinila změny v areálu rozšíření, tak jak se měnilo klima a docházelo k antropogennímu zalesňování a odlesňování. Současný výskyt ve střední Evropě je tak někdy chybně považován za nepůvodní.

V České republice je výskyt tchoře stepního znám ze stepních oblastí Moravy, ale i Čech. Z let 1887–2006 je publikováno 130 lokalit, což odpovídá 15,8 % území ČR.

Centrum výskytu lze umístit do Dyjsko-svrateckého úvalu, úvalu řeky Moravy až po přítok Bystřičky a Pobečví, na střední Moravě, v Chřibech. Z Čech

Dermoplastický preparát tchoře stepního ze sbírky Jižomoravského muzea ve Znojmě

pocházejí záznamy z okolí Loun, Polabí, středních Čech okolo Prahy, východních Čech a několik ojedinělých záznamů pochází i z jižních Čech. Bohužel, v současnosti se jedná o zhruba 1–2 doložené záznamy ročně, v naprosté většině případů se jedná o nálezy uhynulých zvířat na silnicích.

Čerstvější námi ověřené záznamy (po roce 2010) odpovídají výše uvedenému: uhynulí jedinci na silnicích byli nalezeni na jižní Moravě v katastrálním území obcí Pohořelice, Moravská Nová Ves, Dyjákovičky, Šatov, Slavkov u Brna a ze střední Moravy u obce Bolelouc.

Pokud se chcete setkat s tímto druhem, bohužel, nejjistějším místem budou exempláře v muzeích, můžete je vidět v přírodovědných sbírkách muzeí roztroušené po celé republice, větší soubory jedinců mají v Praze a Brně.

Jak už napovídá název, tchoř stepní obývá převážně otevřené biotopy stepí, a to jak přirozených, tak i antropogenně vytvořené bezlesé prostředí, tzv. kulturní stepi, tedy prostředí s malým množstvím stromové vegetace. Vyskytuje se na loukách a pastvinách, neobdělávaných polích a mezích, rád využívá také rokle a opuštěné lomy.

Biologie druhu

Informace o biologii a ekologii tohoto druhu lze zjistit pouze ze zahraniční literatury, zejména ruské, z našeho území jsou to pouze starší práce, například souhrnná studie od docenta Kostroně z roku 1948.

Tchoř stepní je druh se soumráchnou až noční aktivitou. Samice jsou častěji viděny jak loví i v průběhu dne. Tchoř stepní se živí především většími stepními hlodavci, jakými jsou sysli, křečci, v Asii také pištuchy, jejichž nory i obývá. Chová se poměrně oportunisticky a loví potravu, která je momentálně nejhojnější a nejdostupnější, se zohledněním její velikosti.

Studie z Maďarska ukazuje poměrně pestré složení potravy: kromě již zmíněných větších hlodavců to jsou i drobnější myši, hraboši, rejsci a také drobní pěvci a bažanti. Podle literatury mohou jeho populace být v závislosti na množství potravy lokálně velmi početné, s hustotou až jeden jedinec na hektar. Naopak, v případě nevhodných biotopových podmínek nebo snížení početnosti nebo dostupnosti kořisti například pod sněhem se tchoř stepní přesunuje do jiných oblastí s vhodnějším prostředím a nedrží se stálého okrsku. V literatuře je zmíněna tvorba potravních zásob.

Kožní preparáty tchoře tmavého a tchoře stepního (Naturhistorisches muzeum ve Vídni). Zleva: tchoř tmavý shora, tchoř tmavý zdola, tchoř stepní shora, tchoř stepní zdola (snímek Lukáš Poledník)

Detail zbarvení kořene ocasu u tchoře tmavého (horní část obrázku) a u tchoře stepního (spodní část obrázku) (Naturhistorisches muzeum ve Vídni, snímek Lukáš Poledník)

Páří se na jaře od března do června, březost trvá 40 dní. Mláďata žijí s matkou ve společné noře zhruba 2,5 měsíce. Ve vrhu může být až 11 mláďat.

Jak to bude dál?

Nejen v České republice, ale i na většině dalšího území ve střední a východní Evropě dochází k prudkému poklesu populací od 60. let minulého století. Jako hlavní příčiny jsou jmenovány intenzivní hospodaření v krajině, používání pesticidů, úbytek přirozených stepí a pastvin a neposlední v řadě také neustálý nárůst dopravy.

Bohužel, o tomto druhu je v současnosti známo žalostně málo. A dokud nebudeme mít více infor-

mací, může se také stát, že tento nenápadný, ale také jistě zajímavý druh z naší krajiny vymizí, aniž by si toho někdo vlastně všiml a vědělo se proč či jak mu pomoci.

Z tohoto důvodu Vás opět žádáme o spolupráci – jakékoliv informace, uhynulí jedinci, kůže, to vše jsou pro nás cenné údaje a materiál, který bychom mohli zpracovat. Budeme rádi, když se s námi o své poznatky či nálezy podělíte. Při nálezů můžete zavolat na číslo: 606 598 903 – Lukáš a Kateřina Poledníková nebo napsat elektronicky na katerina.polednikova@alkawildlife.eu. V posledních čtyřech letech bylo mapování výskytu finančně podpořeno z projektu AOPK ČR z programu OPŽP a fondu ERDF.

Kateřina POLEDNÍKOVÁ

STRIKE™
PERFECT ENDING

CAIRO

Vynikající šokový účinek a dokonalá průraznost.

To jsou nové střely

Norma TipStrike

Ráže:
.308 Win.
.30-06 Sprg.
.300 Win. Mag.

www.cairocz.cz

www.zbraneklapka.cz

norma

Stvořeno pro přesnost